

22 MAR 2012

POLITIET

Det Kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
201107236-

Vår referanse
2011/04412-2 008

Dato
19.03.2012

Høring - Økt bruk av konfliktråd

Generelt:

Østfold politidistrikt er positive til å overføre straffesaker for megling i konfliktrådet og søker å bruke denne straffereaksjonen i egnede saker hvor det foreligger samtykke til dette fra partene. Vår erfaring er at denne måten å avgjøre saker på ofte er meget positive både for fornærmede/skadelidte og for gjerningspersonen. Megling i konfliktrådet gjør det ofte lettere for fornærmede å få erstattet tap og/eller lindret følelser for det som har skjedd etter å ha møtt gjerningspersonen i et meglingsmøte. Det kan ofte fjerne usikkerhet, redsel og uro å møte og snakke med gjerningspersonen. Skyldes det straffbare forhold en forutgående konflikt, skjer ofte en løsning også av denne i konfliktrådet. Det er ikke alltid tilfelle ved bruk av andre straffereaksjoner. Gjerningspersonen får ved denne reaksjonsformen en fornuftig måte å gjøre opp for seg, beklage det han har gjort, få innsyn i hvilke følelser og problemer hans handling har skapt for fornærmede. De tilbakemeldinger vi får fra gjerningsperson og konfliktrådet i disse sakene, er at dette er en straffereaksjon som svir. Å bli konfrontert med fornærmede på denne måten er noe man gruer seg til.

Det er med spenning Østfold politidistrikt ser fram til å ta i bruk den nye straffereaksjonen "Ungdomsstraff" som er vedtatt av stortinget, men ennå ikke trådd i kraft. Denne straffereaksjonen åpner for en unik mulighet til å tilpasse en adekvat og sannsynligvis virkningsfull reaksjon mot barn mellom 15 år og 18 år. Ungdomstraffen slik den er formulert, vil etter vår oppfatning både markere alvorret i handlingen og gi en god mulighet for atferdsendring som vil redusere faren for ny kriminalitet.

Rapporten "Økt bruk av konfliktråd"

Rapporten argumenterer for og konkluderer med ennå flere reaksjonsformer mot de mellom 15 år og 18 år. Arbeidsgruppen bak rapporten kommer med ytterligere forslag til bruk av gjenopprettende prosess (restorativ justice) i forhold til denne gruppen. Vi leser

Østfold politidistrikt
Postboks 73, 1701 Sarpsborg

de forslag som foreligger i rapporten som meget spennende forslag og nærmest et nybrottsarbeid i forhold til å finne fram til mer tilpassede straffereaksjoner enn vi har i dag for denne viktige gruppen av unge mennesker.

At reaksjonene forutsettes administrert av konfliktrådene ses som utdelt positivt. Vi tror det er positivt at flere etater deler på ansvar og kompetanse på dette område som handler om å administrere og fullbyrde straffereaksjoner i forhold til barn. Til nå har kriminalomsorgen vært enerådene på dette viktige område.

Målgruppen er barn mellom 15 og 18 år. Før en gir sitt syn på forslagene i rapporten kan det være klargjørende å beskrive nåsituasjonen. Det er vår oppfatning at det absolutt er et behov for nytenkning mht å finne andre og bedre straffereaksjoner enn de vi har til rådighet i dag.

Eksempler på dagens straffereaksjoner:

- Påtaleunntatelse ses ofte på som en lite avskrekkende reaksjon.
- Megling i konfliktråd. Ses på som en nyttig reaksjonsform som også inkluderer fornærmede i prosessen.
- Bøter er ofte lite egnet da barn i denne aldersgruppe sjelden har inntekt eller formue. Det erfarer derfor at bøkene ofte blir betalt av foreldrene. Det har dessuten allerede trådt i kraft ny lovbestemmelse om at bøkestraff i forhold til de under 18 år ikke skal ha et ris bak speilet i form av subsidiært fengselsstraff. Betales ikke boken slipper barnet unna straffen.
- Betinget fengselsstraff ses også på som en lite avskrekkende reaksjon. Reaksjonen rammer ikke den domfelte utover ord på et papir og anmerkning i strafferegisteret. Den gir heller ikke grunnlag for adekvat oppfølging og hjelp i tillegg og gir minimalt bidrag til atferdsendring. Domfelte slipper dessuten å bli konfrontert med fornærmede dersom saken pådømmes med tilståelsesdom.
- Samfunnsstraff og ubetinget fengsel brukes bare i helt spesielle og graverende saker overfor denne aldersgruppen og er mer rettet inn mot voksne kriminelle og gjengangerkriminelle.

Det er bedt om høringsuttalelse på i fire forslag i arbeidsgruppens rapport.

1. Ny alternativ straffereaksjon "Ungdomsoppfølging - oppfølgingsteam":

Forslaget "Ungdomsoppfølging", som en ny alternativ straffereaksjon, er ment brukt ved mindre alvorlige lovbrudd i motsetning til "Ungdomsstraffen". Slik denne reaksjonen er presentert vil den etter vår oppfatning bøte på de mangelfulle sider ved de straffereaksjoner man har tilgjengelig i dag, og som i for liten grad gir noe korrektiv eller innebærer noen oppfølging overfor gjerningsperson eller omsorg overfor fornærmedes interesser. Vi er av den oppfatning at "Ungdomsoppfølging" som vilkår for påtaleunntatelse eller betinget dom vil fremstå som den følbare reaksjonen den bør være. Samtidig kan denne reaksjonsformen gi god støtte og hjelp til atferdsendring herunder redusere/ hindre ny kriminalitet ved tett oppfølging over tid fra såkalte oppfølgingsteam. Disse vil være bredt sammensatt av ressurspersoner på sitt område, og jobbe etter en individuelt tilpasset plan for det enkelte barn.

Suksessfaktorene for denne reaksjonsformen vil være:

- a) Reaksjonen fastsettes slik partene blir enige om å håndtere ettervirkningen av lovbruddet. Reaksjonen involverer mao partene i konflikten direkte.
- b) Reaksjonen vil motivere til endring.
- c) Reaksjonen er egnet til å fjerne/reducere risikofaktorer og minske risikoen for nye lovbrudd.
- d) Reaksjonen vil styrke nettverket rundt den enkelte gjerningsperson. Det gjelder både det private/personlige nettverk og det offentlige nettverk.

”Ungdomsoppfølging” forutsetter oppfølgingsteam, hvor blant annet politiet skal være representert. Politiet vil også være en viktig aktør for å påse at den avtalen som inngås oppfylles. Dette vil nok innebære noe økt bruk av ressurser for politiet.

Samtidig er jo hensikten med straffereaksjonen at den tette oppfølgingen skal fjerne risikofaktorer som kan medføre ny kriminalitet og derved forebygge at nye straffbare forhold skjer.

2. Overføring til konfliktråd skal være en foretrukket reaksjon for påtalemyndigheten for barn mellom 15 og 18 år.

På bakgrunn av det som er sagt ovenfor er Østfold politidistrikt enig i dette forslaget. Man må se dette også på bakgrunn av de gode erfaringer en allerede har med megling i konfliktråd som reaksjon. Nesten alle saker som oversendes blir opp og avgjort i konfliktrådet. Sjelden kommer saker tilbake uten avtale eller oppfyllelse av avtale. Fornærmede involveres dessuten i prosessen på en annen og bedre måte enn ved andre reaksjoner og saksbehandling er rask. Man må også se dette på bakgrunn av den innskjerping som allerede har skjedd i lovverket mht barn mellom 15 og 18 år hvor nye lovbud begrenser muligheten til bruk av varetektsfengsel og ubetinget fengselsstraff overfor denne aldersgruppe.

Forslaget innebærer etter vår oppfatning disse fordeler:

1. Det sikrer rettslikhet og derfor angir et viktig rettssikkerhetsprinsipp for denne aldersgruppen på starten av livet.
2. Reaksjonen motiverer til atferdsendring ved at så mange involveres, også fornærmede og gjerningspersonen selv.
3. Reaksjonen reduserer risikofaktorer i barnets liv og styrker barnets ressurser.
4. Reaksjonen engasjerer barnets nettverk og bidrar derved positivt til atferdsendring.

En kan legge til at i Østfold politidistrikt er denne reaksjonen allerede en foretrukket reaksjon for denne aldersgruppen, og man søker også å overføre saker til konfliktrådet når gjerningspersonen er under den kriminelle lavalder (12 – 15 år), men da som sivil sak.

3. Begrepet ”Restorativ Justice” – på norsk: ”Gjenopprettende prosess”.

Gjenopprettende prosess beskrives som:

- a) Partenes prosess – som skal reparere og lindre.
- b) Partenes prosess – som skal være forebyggende og redusere gjentakelse av kriminelle handlinger.

Som følge av en straffbar handling igangsettes en prosess ved at forholdet anmeldes til politiet.

”Prosess” er et gammelt og vel innarbeidet begrep i straffesaksbehandlingen. Straffeprosessen er navnet på den prosess som starter med anmeldelse og slutter med fullbyrdelse av straff. Det blir derfor en enhetlig språkbruk da det foreslås at begrepet ”Restorativ justice” oversettes til norsk med ”Gjenopprettende prosess”.

Gjenopprettende prosess blir den straffeprosessuelle metode som skjer for at fornærmede skal få lindret følelser og erstattet tap og for at gjerningspersonen skal komme videre i livet etter å ha beklaget, gjort opp for seg og som følge av andre tiltak som ved ”Ungdomsoppfølging” har fått hjelp til å endre kurs.

Begrepet ”Gjenopprettende prosess” beskriver prosessen som skjer. Begrepet skal ikke forstås som et fasitsvar, nemlig et løfte om full gjenoppretting. I mange tilfeller vil ikke det skje. Men prosessen vil sannsynligvis bringe situasjonen til det bedre både for fornærmede og gjerningspersonen.

Vi synes derfor begrepet ”Gjenopprettende prosess” er en vellykket oversettelse til norsk.

4. Unntak fra prinsippet om personlig deltakelse i møter i konfliktrådet.

Østfold politidistrikt er enig i hovedregelen om personlig deltagelse fra fornærmede i møter i konfliktrådet.

Personlig fremmøte er selve grunnsteinen i konfliktrådsordningen. Konflikten bringes tilbake til partene og partene skal sammen finne en løsning på konflikten. Det er viktig at fornærmede møter gjerningspersonen ansikt til ansikt. Fornærmede er den som først og fremst kan gi innsikt i hva det straffbare forhold har medført av problemer mv., og gjerningspersonen vil ha en direkte mulighet for å beklage og gjøre opp for seg.

Det er en fare om man går på akkord med dette viktige prinsippet, at konfliktrådsordningen kan forvitte og ikke lenger vil ha den legitimitet den har i dag.

Med dette som bakteppe er Østfold politidistrikt enig i at det allikevel er behov for en meget begrenset mulighet til å gjøre unntak fra dette. Det kan tenkes saker hvor fornærmede ikke har mulighet til å møte. Det kan skyldes høy alder eller sykdom. Den som møter i stedet for fornærmede etter fullmakt må ha nødvendig oversikt, slik at

gjerningspersonen får innsikt og forståelse av hva han har gjort og får følelse av at han møter en reell motpart. Det kan også tenkes lovbrudd hvor det kan være vanskelig å finne en bestemt fornærmet eller skadelidt, den såkalte offerløse kriminaliteten. Som eksempel gjelder dette narkotikaforhold, trafikksaker og saker som gjelder forstyrrelse av ro og orden.

Det er i enkelte sakstyper nærmest umulig å få fornærmede til å møte, for eksempel i saker som gjelder butikknaskerier. Butikkeier vil ikke "kaste bort" mer tid på saken. En kan ha forståelse for en slik stillingstagen i enkelte tilfeller. I mange butikker foregår det hyppig nasking, og det kan bli en for stor oppgave for én person å møte i konfliktrådet i alle sakene. Forretningene ser på å møte i konfliktrådet som en utgiftspost og tidstyveri, mer enn at de gjør en viktig samfunnsnyttig handling ved å samtykke og møte i konfliktrådet. Resultatet av dette er som oftest at det ikke samtykkes i konfliktrådsmedling i disse sakene, og det oppstår rettsulikhet.

I lys av målsetting om mer bruk av konfliktrådsordningen er Østfold politidistrikt av den oppfatning at det vil være et nyttig virkemiddel, begrenset til enkelte saker eller sakstyper, at fornærmede får anledning til å møte med en fullmektig/representant.

Østfold politidistrikt forutsetter at det i disse tilfelle må skje en reell megling. Det krever at den som møter på vegne av noen har den nødvendige innsikt og oversikt, og møter med den grad av empati og fullmakt som saken krever.

Østfold politidistrikt ser det også som en fordel at såkalt offerløs kriminalitet kan få sin behandling i konfliktråds regi. I narkotikasakene kan det tenkes at politiet, eventuelt en representant fra rusmiddeljenesten i kommunen eller helsepersonell, kan møte. I trafikksaker kan en representant for trafikkskadde, veikontoret, politiet eller lignende møte. I saker om ro og orden på offentlig sted kan en representant for politiet eller restaurantnæringen møte, eventuelt en fra rusmiddelomsorgen i kommunen. Disse forhold vil gjerne være rusrelaterte.

Den som møter som motpart må være motivert og meglingen må være reell.

Konfliktrådsordningen gir en unik mulighet for partene til å finne gode løsninger, og i den settingen skal det gode argumenter til for å avvise behovet for i enkelte tilfeller å "konstruere" en motpart til meglingsmøte når ingen direkte fornærmet/skadelidt finnes.

Med hilsen

Thor Bernhard Klepper
visepolitimester

Saksbehandler:

p.adv. Jon Granrud